

Priloga 3

DEKLARACIJA O NAČELIH MEDNARODNEGA PRAVA O PRIJATELJSKIH ODNOSIH IN SODELOVANJU MED DRŽAVAMI, V SKLADU Z USTANOVNO LISTINO ZN

(Sprejeta 24. oktobra 1970, kot priloga resolucije generalne skupščine OZN št. 2625/XXV)

Preambula

Generalna skupščina

ponovno potrjuje, da spadata, v skladu z besedilom ustanovne listine Združenih narodov, ohranitev mednarodnega miru in varnosti in razvoj prijateljskih odnosov in sodelovanja med narodi med temeljne cilje Združenih narodov,

opozarja, da so ljudstva Združenih narodov odločena biti strpna in živeti v miru drug z drugim kakor dobri sosedi,

se zaveda pomembnosti ohranitve in utrditve mednarodnega miru, temelječega na svobodi, enakosti, pravičnosti in spoštovanju temeljnih človekovih pravic, kakor tudi pomembnosti razvijanja prijateljskih odnosov med narodi ne glede na njihove politične, ekonomske in družbene sisteme ali stopnjo njihovega razvoja,

se zaveda tudi bistvenega pomena ustanovne listine Združenih narodov za pospeševanje zakonitosti med narodi,

meni, da je strogo spoštovanje načel mednarodnega prava o prijateljskih odnosih in sodelovanju med državami in izpolnjevanje v dobri veri obveznosti, ki so jih države prevzele v skladu z ustanovno listino, največjega pomena za ohranitev mednarodnega miru in varnosti in za izpolnjevanje ostalih ciljev Združenih narodov,

ugotavlja, da so velike politične, ekonomske in socialne spremembe, do katerih je prišlo v svetu v času po sprejetju ustanovne listine, okrepile pomen teh načel, kakor tudi potrebo po njihovi učinkovitejši uporabi v ravnanju držav, ne glede na to, kje se uresničuje,

opozarja na uveljavljeno načelo, po katerem nadzračni prostor, v številni Mesec in druga nebesna telesa, ne smejo biti predmet državne prilaštjitve z razglasitvijo suverenosti, z uporabo ali z zasedbo ali na kakršenkoli drug način, in se zaveda dejstva, da Združeni narodi pravkar obravnavajo vprašanje formulacije drugih ustreznih določil, inspiriranih z enakim duhom,

prepričana, da je strogo spoštovanje obveznosti držav, ne intervenirati v zadeve katerekoli druge države, bistveni pogoj, ki ga je treba izpolniti, da bi narodi lahko živeli skupaj v miru drug z drugim, kajti katerakoli oblika intervencije ne le, da krši duha in črko ustanovne listine, temveč tudi vodi k ustvarjanju situacij, ki ogrožajo mednarodni mir in varnost,

opozarja na dolžnost držav, da se v svojih mednarodnih odnosih vzdržijo vojaške, politične, ekonomske ali katerekoli druge oblike pritiska, naperjene zoper politično neodvisnost ali ozemeljsko celovitost katerekoli države,

meni, da je bistvenega pomena, da se vse države v svojih mednarodnih odnosih vzdržijo grožnje s silo ali uporabe sile zoper ozemeljsko celovitost ali politično neodvisnost katerekoli države, ali pa na katerikoli drug način, ki bi bil nezdržljiv s cilji Združenih narodov,

meni, da je ravno tako bistvenega pomena, da vse države rešujejo svoje mednarodne spore z mirnimi sredstvi v skladu z ustanovno listino,

ponovno potrjuje, v skladu z ustanovno listino, temeljni pomen suverene enakosti in poudarja, da je cilje Združenih narodov mogoče izpolniti le, če države uživajo suvereno enakost in se v svojih mednarodnih odnosih ravnajo strogo po zahtevah tega načela,

prepričana, da podvrženost ljudstev tuji nadvladi, dominaciji in eksploataciji predstavlja veliko oviro za krepitev mednarodnega miru in varnosti,

prepričana, da predstavlja načelo enakih pravic in samoodločbe narodov pomemben prispevek k sodobnemu mednarodnemu pravu, in da je njegova dejanska uporaba bistvenega pomena za pospeševanje prijateljskih odnosov med državami, temelječih na spoštovanju načela suverene enakosti,

prepričana torej, da je sleherni poizkus, ki ima za cilj delno ali popolnoma porušiti državno enotnost in ozemeljsko celovitost neke države ali dežele, ali ki je naperjen zoper njeno politično neodvisnost, nezdržljiv s cilji in načeli ustanovne listine,

obravnava določila ustanovne listine kot celoto in upošteva vlogo relevantnih resolucij, ki so jih sprejeli pooblaščen organi Združenih narodov in se nanašajo na vsebino teh načel,

meni, da bosta progresivni razvoj in kodifikacija spodaj navedenih načel:

- a) Načelo, naj se države v svojih mednarodnih odnosih vzdržijo grožnje s silo ali uporabe sile bodisi zoper ozemeljsko celovitost ali politično neodvisnost katerekoli države, bodisi na kakršenkoli drug, s cilji Združenih narodov nezdržljiv način.
- b) Načelo, naj države rešujejo svoje mednarodne spore z mirnimi sredstvi in na tak način, da ne ogrozijo mednarodnega miru, varnosti in pravičnosti.
- c) Dolžnost ne intervenirati v zadeve, ki spadajo v notranjo pristojnost posamezne države, skladno z ustanovno listino.
- d) Dolžnost držav, da sodelujejo druga z drugo v skladu z ustanovno listino.
- e) Načelo enakopravnosti in samoodločbe narodov.
- f) Načelo suverene enakosti držav.
- g) Načelo, naj države v dobri veri izpolnjujejo obveznosti, ki so jih prevzele v skladu z ustanovno listino.

zagotovila njihovo učinkovitejšo uporabo v mednarodni skupnosti, in s tem pospešila uresničitev ciljev Združenih narodov,

je obravnavala načela mednarodnega prava o prijateljskih odnosih in sodelovanju držav, in

1. Svečano razglaša naslednja načela:

1. Načelo, naj se države v svojih mednarodnih odnosih vzdržijo grožnje s silo ali uporabe sile bodisi zoper ozemeljsko celovitost ali politično neodvisnost katerekoli države, bodisi na kakršenkoli drug, s cilji Združenih narodov nezdržljiv način:

Vsaka država se je v svojih mednarodnih odnosih dolžna vzdržati grožnje s silo ali uporabe sile proti ozemeljski celovitosti ali politični neodvisnosti katerekoli države, al ki bi bila kako drugače nezdržljiva s cilji Združenih narodov. Taka grožnja ali uporaba sile predstavlja kršitev mednarodnega prava in ustanovne listine Združenih narodov in ne sme biti nikoli uporabljena kot sredstvo za reševanje mednarodnih vprašanj.

➔ Agresivna vojna predstavlja zločin proti miru, za kar obstaja odgovornost po mednarodnem pravu.

V skladu s cilji in načeli Združenih narodov so se države dolžne vzdržati propagande agresivnih vojn.

Vsaka država se je dolžna vzdržati grožnje s silo ali uporabe sile, z namenom kršiti obstoječe mednarodne meje druge države, ali na ta način reševati mednarodne spore, vključno z ozemeljskimi spori in problemi, ki se nanašajo na meje držav.

Vsaka država se je prav tako dolžna vzdržati grožnje s silo ali uporabe sile z namenom kršitve mednarodnih demarkacijskih črt (kot so npr. črte premirja), vzpostavljenih z mednarodnim sporazumom, katerega stranka je ta država, ali katerega je iz drugih razlogov dolžna spoštovati. Nič zgoraj navedenega se ne sme razlagati tako, kot da vpliva na položaj prizadetih strank v pogledu statusa in učinkov takih črt, določenih s posebnimi režimi, niti kot da posega v njihov začasni značaj.

Države so se dolžne vzdržati vsakršnega prisilnega dejanja, ki ima za cilj odvzeti narodom, omenjenim v formulaciji načela enakopravnosti in samoodločbe narodov, njihovo pravico do samoodločbe, svobode in neodvisnosti.

Vsaka država se je dolžna vzdržati organiziranja ali spodbujanja organiziranja iregularnih enot ali oboroženih tolp, vključno s tolpmi plačancev, za vdor na ozemlje druge države.

Nobena država ne sme organizirati ali podžigati dejanj državljanske vojne ali terorističnih akcij v drugi državi ali jih podpirati ali v njih sodelovati, ali pa tolerirati na lastnem ozemlju organiziranih dejavnosti, ki imajo za cilj izvršitev takih dejanj, kadar dejanja, naštetja v tem odstavku, vsebujejo grožnjo s silo ali uporabo sile.

Ozemlje posamezne države ne sme biti predmet vojaške okupacije, ki bi bila rezultat uporabe sile v nasprotju z določili ustanovne listine. Nobena država si ne sme pridobiti ozemlja druge države z grožnjo s silo ali uporabo sile. Nobena ozemeljska pridobitev, ki bi bila posledica grožnje s silo ali uporabe sile, ne bo priznana kot zakonita. Nobeno od predhodnih določil se ne sme razlagati, kot da posega v:

a) določila ustanovne listine ali kateregakoli mednarodnega sporazuma, sprejetega pred režimom ustanovne listine, in je veljaven po mednarodnem pravu, in

b) pristojnosti varnostnega sveta po ustanovni listini.

Vse države naj v dobri veri nadaljujejo pogajanje za čimprejšnjo sklenitev vsesplošnega sporazuma o splošni in popolni razorožitvi pod učinkovitim mednarodnim nadzorstvom in naj si prizadevajo za sprejem ustreznih ukrepov za zmanjšanje mednarodne napetosti in krepitev zupanja med državami.

Vse države naj v dobri veri izpolnjujejo svoje obveznosti po splošno priznanih načelih in pravilih mednarodnega prava glede ohranitve mednarodnega miru in varnosti, in naj si prizadevajo, da bi sistem varnosti Združenih narodov, ki temelji na ustanovni listini, postal bolj učinkovit.

Nič v predhodnih odstavkih ne sme biti razlagano tako, kot da na kakršenkoli način povečuje ali zmanjšuje obseg določil ustanovne listine, ki se nanašajo na primere, v katerih je uporaba sile zakonita.

➔ Načelo, naj države rešujejo svoje mednarodne spore z mirnimi sredstvi in na tak način, da ne ogrožajo mednarodnega miru, varnosti in pravičnosti:

Sleherna država mora reševati svoje mednarodne spore z drugimi državami z mirnimi sredstvi, na tak način, da ne ogroža mednarodnega miru, varnosti in pravičnosti.

Države si morajo torej prizadevati za pravično in čimprejšnjo rešitev svojih mednarodnih sporov, in sicer s pogajanjem, z anketo, s posredovanjem, s spravo, z razsodništvom, s sodno rešitvijo, z obračanjem na regionalne ustanove ali dogovore, ali pa z drugimi mirnimi sredstvi po njihovi izbiri. V prizadevanju za tako rešitev, se morajo stranke sporazumeti o takih mirnih sredstvih, ki bodo najbolj ustrezala okoliščinam in naravi spora.

Če stranke v sporu niso uspeli najti rešitve s katerikoli od zgoraj navedenih mirnih sredstev, so si dolžne še naprej prizadevati za rešitev spora z drugimi mirnimi sredstvi, o katerih se sporazumejo.

Stranke v mednarodnem sporu, kot druge države, se morajo vzdržati slehernega dejanja, ki bi lahko poslabšalo situacijo in bi tako ogrozilo ohranitev mednarodnega miru in varnosti; ravnati se morajo v skladu s cilji in načeli Združenih narodov.

Mednarodne spore je treba reševati na temelju suverene enakosti držav in v skladu z načelom svobodne izbire sredstev. Zatekanje k postopku reševanja ali sprejetje takega postopka reševanja, o katerem se države, ki so ali ki bi utegnile biti stranke v sporu, svobodno sporazumejo, ne sme veljati kot nezdržljivo s suvereno enakostjo.

Nič iz predhodnih odstavkov ne prizadeva, oziroma ne ukinja, določil ustanovne listine, ki se v takih primerih lahko uporabijo, zlasti tistih, ki se nanašajo na mirno reševanje mednarodnih sporov.

3) Načelo glede dolžnosti ne intervenirati v zadeve notranje pristojnosti držav, skladno z ustanovno listino:

Nobena država ali skupina držav nima pravice intervenirati, neposredno ali posredno, iz kakršnegakoli razloga, v notranje ali zunanje zadeve katerekoli druge države. Zato so oborožena intervencija in vse druge oblike vmešavanja ali nameravanega ogrožanja osebnosti države ali njenih političnih, ekonomskih ali kulturnih elementov, kršitev mednarodnega prava.

Nobena država ne sme uporabljati ali spodbujati uporabe ekonomskih, političnih ali katerihkoli drugih ukrepov, da bi prisilila drugo državo in tako podredila izvajanje njenih suverenih pravic, ali si zagotovila kakršnekoli prednosti.

Ravno tako nobena država ne sme organizirati, pomagati, podpirati, financirati, spodbujati ali tolerirati subverzivnih, terorističnih ali oboroženih aktivnosti, ki so usmerjene k nasilnemu zrušenju režima druge države in se ne sme vmešavati v državljanski konflikt druge države.

Uporaba sile z namenom ropati ljudstva njihove nacionalne identitete je kršitev njihovih neodtujljivih pravic in načela neintervencije.

Vsaka država ima neodtujljivo pravico, da si izbere svoj politični, ekonomski, socialni in kulturni sistem, brez vmešavanja v katerikoli obliki s strani druge države.

Nič v gornjih odstavkih ne sme biti razlagano tako, kot da prizadeva relevantna določila ustanovne listine o ohranitvi mednarodnega miru in varnosti.

2) Dolžnost držav, da sodelujejo druga z drugo v skladu z ustanovno listino:

Države so dolžne — ne glede na razlike v njihovih političnih, ekonomskih in kulturnih sistemih — sodelovati druga z drugo na raznih področjih mednarodnih odnosov z namenom ohraniti mednarodni mir in varnost in da bi pospešile mednarodno gospodarsko stabilnost in napredek, splošno blaginjo narodov in mednarodno sodelovanje brez diskriminacije, ki bi temeljila na takih razlikah.

Zato:

- morajo države sodelovati z drugimi državami pri ohranjanju mednarodnega miru in varnosti;
- morajo države sodelovati pri pospeševanju splošnega spoštovanja in upoštevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, in pri odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in verske nestrpnosti;
- se morajo države v svojih mednarodnih odnosih na ekonomskem, socialnem, kulturnem, tehničnem in trgovinskem področju ravnati v skladu z načeloma suverene enakosti in neintervencije;
- so države članice Združenih narodov dolžne same in v skupni akciji ukrepati v sodelovanju z Združenimi narodi v skladu z relevantnimi določili ustanovne listine.

Države bi morale sodelovati na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju, kot tudi na področju znanosti in tehnologije, in za pospeše-

vanje mednarodnega kulturnega in vzgojnoizobraževalnega napredka. Države bi morale sodelovati pri pospeševanju gospodarske rasti povsod po svetu, še posebej v deželah v razvoju.

3) Načelo enakopravnosti in samoodločbe narodov:

Po načelu enakopravnosti in samoodločbe narodov, ki je vsebovano v ustanovni listini Združenih narodov, imajo vsi narodi pravico svobodno, brez vmešavanja od zunaj, določiti svoj politični status in se gospodarsko, socialno in kulturno razvijati. Sleherna država je dolžna spoštovati to pravico v skladu z določili ustanovne listine.

Sleherna država je dolžna pospeševati — sama in v skupni akciji — uresničevanje načela o enakopravnosti in samoodločbi narodov, v skladu z ustanovno listino, in nuditi pomoč Združenim narodom pri opravljanju obveznosti, ki jim jih nalaga ustanovna listina glede izpolnjevanja tega načela, da bi:

- pospešili prijateljske odnose in sodelovanje med državami in
 - privedli do skorajšnjega konca kolonializma, upošteva je pri tem svobodno izraženo voljo prizadetih narodov;
- in upošteva je dejstvo, da je podvrženje narodov tuji nadvladi, dominaciji in izkoriščanju kršitev načela, kakor tudi zanikanje temeljnih človekovih pravic, in je v nasprotju z ustanovno listino.

Vsaka država je dolžna sama in v skupnosti z drugimi pospeševati splošno spoštovanje in upoštevanje človekovih pravic v skladu z ustanovno listino.

Ustanovitev suverene in neodvisne države, svobodna združitve ali pridružitve k drugi neodvisni državi ali vzpostavitev kakršnegakoli političnega statusa, ki ga ljudstvo svobodno določi, so načini uresničevanja pravice do samoodločbe tega naroda.

Sleherna država se je dolžna vzdržati vsakršne prisilne akcije, ki bi narode, omenjene v formulaciji tega načela, ropala njihove pravice do samoodločbe, svobode in neodvisnosti. Taki narodi imajo pravico, da v ukrepanju ali uporabi zoper tako prisilno akcijo pri uveljavljanju svoje pravice do samoodločbe, zahtevajo in prejema jo podporo v skladu z ustanovno listino.

Ozemlje kolonije ali drugega nesamoupravnega ozemlja ima po ustanovni listini status, ki je ločen in različen od ozemlja države, ki ga upravlja, in tak ločen in različen status po ustanovni listini bo trajal, dokler narod kolonije ali nesamoupravnega ozemlja ne bo uveljavil svoje pravice do samoodločbe v skladu z ustanovno listino, zlasti njenimi cilji in načeli.

Nič v predhodnih odstavkih se ne sme razlagati, kot da pooblašča ali spodbuja kakršnokoli akcijo, ki bi v celoti ali deloma porušila ali ogrožala ozemeljsko celovitost ali politično enotnost suverenih, neodvisnih držav, ki se ravnajo po načelu enakopravnosti in samoodločbe narodov, kot je opisano zgoraj in tako imajo vlado, ki predstavlja celotno ljudstvo, ki pripada ozemlju, ne glede na raso, prepričanje ali barvo.

Vsaka država se bo vzdržala vsakršne akcije, ki bi imela za cilj delno ali popolno rušenje nacionalne enotnosti in ozemeljske celovitosti katerekoli države ali dežele.

Načelo suverene enakosti držav:

Vse države uživajo suvereno enakost. Imajo enake pravice in dolžnosti in so enakopravni člani mednarodne skupnosti ne glede na razlike ekonomske, socialne, politične ali druge narave.

Suverena enakost vsebuje zlasti naslednje elemente:

- a) države so pravno enake;
- b) vsaka država uživa pravice, ki so lastne polni suverenosti;
- c) vsaka država je dolžna spoštovati osebnost drugih držav;
- d) ozemeljska celovitost in politična neodvisnost države sta nedotakljivi;
- e) vsaka država ima pravico, da svobodno izbere in razvija svoj politični, socialni, ekonomski in kulturni sistem;
- f) vsaka država je dolžna povsem in v dobri veri izpolnjevati svoje mednarodne obveznosti in živeti v miru z drugimi državami.

Načelo, naj države v dobri veri izpolnjujejo obveznosti, ki so jih prevzele v skladu z ustanovno listino:

Vsaka država je dolžna v dobri veri izpolnjevati obveznosti, ki jih je prevzela v skladu z ustanovno listino Združenih narodov.

Vsaka država je dolžna v dobri veri izpolnjevati svoje obveznosti na temelju splošno priznanih načel in pravil mednarodnega prava.

Vsaka država je dolžna v dobri veri izpolnjevati svoje obveznosti, ki izvirajo iz mednarodnih sporazumov, veljavnih v skladu s splošno priznanimi načeli in pravili mednarodnega prava.

Kadar so si obveznosti, ki izvirajo iz mednarodnih sporazumov, v nasprotju z obveznostmi članov Združenih narodov v skladu z ustanovno listino Združenih narodov, imajo prednost obveznosti iz ustanovne listine.

Splošne določbe

2. Izjavlja:

Gornja načela so v svoji razlagi in uporabi medsebojno povezana in vsako načelo je treba razlagati v kontekstu z drugimi načeli.

→ Nič v tej deklaraciji se ne sme razlagati, kot da na kakršenkoli način posega v določbe ustanovne listine ali pravice in dolžnosti držav članic v skladu z ustanovno listino ali pravice narodov v skladu z ustanovno listino, upošteva je razčlenitev teh pravic v tej deklaraciji.

3. Nadalje izjavlja:

Načela iz ustanovne listine, ki jih vsebuje ta deklaracija, so temeljna načela mednarodnega prava, in zatorej poziva vse države, da se v svojem mednarodnem obnašanju ravnajo po njih, in da razvijajo medsebojne odnose na temelju strogega spoštovanja teh načel.